

גליון 366

פרשת בשלח - מהי 'השירה' בשבת שירה?

הרב יהונתן לנגה - ישיבת הכותל

מרבית השבתות בשנה נקראות על שם הפרשה הנקראת בהן, אך למספר שבתות בשנה ישנו שם נוסף, שנולד בעקבות קריאת המפטיר או ההפטרה הייחודיים של אותו השבוע. ב"שבת שירה" - תופעה חריגה - היא נקראת על שם 'קריאת התורה' שבה, דבר שלא מצינו בשום קריאה אחרת. אפילו קריאת יסודות האמונה, כמתן תורה ובריאת העולם אינן 'מייצרות' שם ייחודי לשבת בה הן נקראות, דבר המחייב אותנו להתבונן במשמעות העמוקה של השירה, ולהבין במה היא מיוחדת כל כך.

מתוך עיון במספר מקומות בדברי מרן הרב, ננסה לעמוד מעט על מעלתה הגדולה של השירה.

מכתי"ק של הרב מובא בספר "מאורות הראי"ה" לחג השבועות:

"...וזוהו הפרש בין שיר לזמר בלשון הקודש, ששניהם מצד השגת הנפש דרכי חייה האמיתיים, אבל שי"ר מורכב מתיבות ראשיות ש'כל י'כולת ר'צון. וזמ"ר מורכב מתיבות ז'כרון מ'חשבה ר'צון,, ונמצא ששיר - יכונה בעת הבהקת החכמה בשלמות אורה, וזמר - בעת המשכת הזיכרון להמשיך אור החכמה".

הרב מבאר ששירה היא מעין נביעה פנימית של התוכן העליון והנשגב (השכל) שמצוי באדם, בשעה שהוא מאיר ומבהיק בשלימות האורה. נמצא, שבעת השירה נחשף התוכן הפנימי הגבוה ביותר, כפי שיכול להופיע מתוכי האדם. "השירה" היא ההבעה השכלית העליונה, היוצאת מתוך ההסתכלות הרחבה והעמוקה באור אל עליון ופליאות מפעליו"².

בניגוד לשירה, הנובעת מתוך האדם בשעה שבה הוא קשוב להבהקת החכמה מקרבו, מצויה התורה. התורה היא "ההשפעה האלהית העליונה של אספקלריא המאירה... מקור ההויה של כל העולמים כולם, מקור הראשית של כל היש, ההולכת ומתפשטת עד לחיי האדם, הרוחניים והמעשיים, היחידים והכלליים"³. בניגוד גמור לשירה שיסודה הוא על ידי העיבוד של השכל במחשבה וברצון, הרי שהתורה, "אינה מקבלת שום רושם מהחיים והסביבה, היא מתווה להחיים את דרכם, להסביבה, להאומה, להעולם, את צביונם".

הבנת הפער העצום שבין השירה לתורה, מדגיש ומעצים עד מאד את הייחודיות הגדולה שיש בכתיבת השירה של משה ובני ישראל, בתוך התורה האלוקית, "אשר איננה מקבלת שום רושם מהחיים והסביבה".

ייחודיות זו מעצימה ומחדדת את ההבנה של המדרגה האלוקית הנשגבה בה עמדו ישראל בשעה שאמרו את השירה, והיא מציבה בפנינו ייעוד ותפקיד, להתרומם ולהזדכך עד לכדי יצירת זהות וחבור בין תכונת החיים שלנו, לתוכן החיים האלוקי המופיע בתורה⁴. יתכן להבין שייחודיות זו, היא המייחדת את הקריאה של שבת שירה, ומשום כך היא מקבלת את שמה המיוחד. כיון שקריאה זו מלמדת אותנו מהו עומק החיים השלם שלנו⁵, לאן עלינו לשאוף, ומהי שירת החיים של עם ישראל המתגלה דרך מעמד השירה הנבואי והמיוחד הזה.

¹ בספר נדפס 'השיחה', אולם נראה שיש לגרוס השירה (עפ"י הערה לשיחות הרצי"ה, חומש שמות, עמוד 145 הערה 15)

² מתוך סידור עולת ראייה ב עמוד ער

³ מתוך עין איה, מסכת שבת פרק ט, טז

⁴ ראו שיחות הרצי"ה, חומש שמות עמוד 145, "ושירה זו של שבת שירה, שייכת להופעת הגדלות של ישראל ואורייתא".

⁵ כך הרב מבאר את גם את השם של העם, ישראל, שיר אל. ר' אורות הקודש ג, עמוד קו